

Små træk fra et langt liv

Christian Bendtsen i sin hyggestol

For ASRA har Chr. Ø. Jensen aflagt besøg hos den 90 årige Gravers Christian Bendtsen i sit hjem, Herningvej 38, i Barde.

Gravers Christian Pedersen bliver i dagligtale kaldt for Christian Bendtsen, men vil herved kun blive benævnt som Christian.

Ved kun lidt hushjælp til rengøring, som er halvanden time hvert fjortende dag, klarer Christian selv dagen og vejen med sin daglige adfærd. Passer selv sin store og nærmest parkanlagte have, men får dog lidt hjælp hertil for hækklipning mm.

Huset på Herningvej i Barde har Christian selv ladet opføre i 1943.

Christian Bendtsen kan nyde sin smukke have ud gennem køkkenvinduet

Efter forud aftale for besøg, stod kaffen klar ved ankomst. For Christian Bendtsen er nemlig ikke en Hr. hvilke som helst personlighed i den alder, at skal besøge.

Christian har som arbejdsmand igennem sit lange liv oplevet mangt og meget, af hvad som var dagligdags forekomster af godt og ondt ved flere af fortidens arbejdspladser.

Om disse forekomster kan Christian såmænd fortælle i timevis, ligesom han sætter pris på at fortælle om fortidens mange dagligdags hændelser på arbejdspladser.

Ud af hans mange fortællinger kan herved kun gives et uddrag af hans livsfortællinger.

Ønskes en god historie med hjem, efter en behagelig velkomst, er de første få minutter herefter de afgørende herfor. Da der indenfor denne tid skal opfanges signaler for personlighed og omgivelser herved.

Herved udstråler Christian af livsmod og er på alle måder en velfungerende herre med ordenssans for hjemmets mange livsværdier, og viser på ingen måder tegn på kedsommelighed eller anden urod.

Christians livsværdier aflæses ved prægning af hans kulturelle smag for malerier og mange bøger, samt hjemmets øvrige indretning som ikke bare er tilfældigt opstillet.

Christian er født på "Ottinggaard" i Barde, som næstyingste af en søskendeflok på fem. Han hjalp til med forefaldende arbejde på fødegården til han var 17 år, hvorefter han kom ud at tjene. Christian var ikke skabt til at blive landmand og fandt herfor tilværelsen ved andre gøremål ad livets veje.

Herved blev han gift med Kaja fra Albæk, med hvem han opnåede at holde diamantbryllup sammen med. Kort tid herefter døde Kaja i 1998.

Sammen fik parret 3 børn, som nu er i alderen 54 - 67 år, og bor henholdsvis ved to i Norge og en i Padborg.

Christian var i sine begynder år af ægteskabet, ansat som reservepost for postvæsnet. Da han som sådan ikke var fuldtidsansat og ved en dagløn af 8-9 kr. og 5 kr. som afløser for en heltidsansat, var tilstrækkelig for at få sit udkomme herved, måtte han herfor finde andre indtjeningsmuligheder. Da andre indtjeneringer ikke var velansete hos postvæsnet, medførte dette, at han blev indberettet og blev herefter afskediget.

Forinden han blev afskediget fra postvæsnet, var han så småt i perioderne herved begyndt at arbejde i brunkulslejrene, hvorved han blev fastansat i en del år.

Om livet i brunkulslejrene:

Da denne tid nu er en afsluttet epoke og bleven egen kulturhistorie, kan det virkelige liv herved kun fortælles af dem som igennem denne tid herved, har slidt og slæbt for sin daglige brød.

Heriblandt var Christian, som ligefrem kan levendegør sine fortællinger herom. Han kan fortælle på en gribende måde så man ligefrem føler sig medrevet ved det liv som herved forekom.

Desværre, så kan ikke alle Christians brunkulsfortællinger genfortælles herved. Men små uddrag herfra, kan dog give et lille indblik i det liv som forekom herved.

Ligeledes tillod Christian at affotografere enkelte foto fra den tid, fra en indsættelse i en pæn håndskreven erindringsmappe, tiltænkt sine efterkommere.

Foto fra Erindringsmappen:

Tv. Christian ved sit ophejserspil.

Th. Siddende kvinde er Christians kone Kaja.

Øvrige arbejdere kan ikke navngives, men Christian menes være med på enkelte af arbejderfoto.

Arbejder i kulgrav ved transportør.

Så er det fyraften.

Christians tid i brunkulslejrene var fra 1941-49. Men var dog indenfor den tid, i korte perioder væk herfra.

Han påbegyndte denne brunkulsepoke i samvær med sin svigerfar i Albæk, hvis jord fra sin landejendom var frasolgt til optagelse af brunkul.

Efter en tid i Albæk, kom han til brunkulslejrene i Haunstrup og Nr. Vium.

Timelønnen var 1,18 kr. En arbejdsdag var fra 10-12 timer.

Der forekom akkordlønnat arbejde ved afgravning af overjord og kuloptagning, som igennem årene indtil 1948, ved løbende stigning kunne være op til, og lidt over 5 kr. pr time.

Alt arbejde herved foregik ved håndkraft og transportør.

Afgravning af overjord foregik i nattetimerne, så kullene kunne være frigjorte til optagning i dagtimerne, da der af sikkerhedsmæssige grunde ikke kunne optages kul i nattetimerne.

Alt overjord, som kunne være flere meter dybt, blev med håndkraft kastet på en transportør, som stod nede i graven, og med denne ført tilbage og over i tipperne, som jo var det opgravede leje bag kullagene.

Selve kul opgravningen forgik af mandskab i kul graven, som her skovlede kullene i store spande som så blev hejst op af et spilværk. Denne ophejsningsproces skulle være præcisionsudført arbejde, da der stod menneskeliv på spil ved fejkørsel af denne maskineri.

I flere år var denne ophejsningsspil betroet Christian for at køre med. For dem som kørte med dette spil gik under navnet: Spillemand.

De opgravede kul blev solgt og afhentet på lastvogne, med gasgenerator som drivkraft.

Arbejdere omkring ophejserspand.

Mandehørmatmosfære i madeskuren

Spisepauser blev afholdt i madeskure. I de spisepauser som forekom i en atmosfære af mandehørm, forekom ved så godt som enhver pause en del kortspil. Christian mener ikke at i de lejre han har arbejdet ved, forekom kortspil som satte nogen i økonomisk uføre. Det bekendte kortspil på "sekseren" forekom mest i Søbylejrene, nævner Christian, som ligeledes nævner om et par spekulanter i det spil, i Søbylejrene.

Udover kortspil i samme atmosfære, blev verdensproblemerne på godt og ondt jo grundig endevendt.

Arbejderstaben i brunkulslejre var mennesker fra alle mulige samfundslag, og med lige så mange forskellige politiske holdninger.

Eneste form for nyhedsformidling på den tid, var jo mund til mund metoden.

Christian mener ikke at der i nogen af de lejre han har arbejdet ved, har forekommet nævneværdige alkoholproblemer.

Enhver arbejder gik under øgenavnsbetegnelse.

Nogen skulle jo tage slæbet

- når andre holder fri

Blev valgt som kontorbestyrer og kassere i Dansk Arbejdsmands Forbund.

Under tiden i brunkullene blev Christian i foråret 1946 valgt som kontorbestyrer og kassere i Dansk Arbejdsmands Forbund, DAF.

Christian var ikke selv tilstede på den generalforsamling han blev valgt ved, og indgav derfor protest herom. Men han var medlem og bleven valgt, og der var intet at stille op herimod.

Denne job besad han så i 15 år, og havde kontor i hjemmets køkken.

Arbejdsløse havde daglig mødepligt for mærke og stempel i fagforeningsbog for ret til understøttelse. Der kunne dog i særtilfælde gives dispensation for mødepligt, men var kun i alvorlige tilfælde.

Christian havde sammen med sin mangeårige formand herved et godt samarbejde. Men ved en senere formandsskifte opstod et tilfælde, som han ikke rigtig kunne forenes med og som derfor kun varede i to år.

Efter årene i brunkulslejrene søgte Christian andre udfordringer, som en tid var ved cementstøberi i Barde og ved Amtsvejvæsnet.

Fik arbejde ved dambrug

I 1954 fik Christian arbejde ved Barde dambrug. Hans arbejde herved bestod af at fodre og sortere fisk, og ellers af hvad som var af forfaldende arbejde herved.

Fiskesortering var en kold hyre, da man i dagevis skulle stå i fiskedammene og i vand til op over knæene, for at fange fiskene og herefter sortere dem. Sorteringen foregik efter øjemål, som blev rutine og sad på ryggraden til en præcision indtil 25 gr. For denne proces var der to mand hertil, hvor den ene smed fiskene op på et bord og den anden sorterede og satte dem tilbage i sorterede damme.

Denne sorteringsproces foregår i vor tid over sorter-maskine.

Om vinteren kunne det hænde at man havde is på arme til albuerne.

Anlæg af nye fiskedamme blev udgravet med håndkraft og jord flyttet med trillebør, som ligeledes var hårdt arbejde.

5 års sygdomsperiode

Efter det kolde arbejde i fiskedammene, blev Christian i 1960 angrebet af en sygdom som varede til 1965.

Det var et sygdomsopbrud efter et gammelt fåresyge i 1942.

Herfor blev han i 1960 fejlordineret noget medicin af sin læge, og i flere omgange de følgende år var han indlagt på sygehus og hvorved den ene nyre satte ud af funktion.

For behandling fik han kulbueleys, men blev herefter sent til Juelsminde Sanatorium, hvor han fik det syge nyre fjernet, hvorefter han langsomt igen begyndte at kunne leve et værdigt liv.

Christian begynder en ny tilværelse

Under sin sygdom 1960-65 begyndte Christian på en ny tilværelse.

I efteråret 1962, begyndte han at læse til fortsættelseskursus (FS-kursus) som matematiker, lidt sprogvundervisning, fysik og lidt dansk.

Fik herefter tilbud for videreuddannelse på Teknisk skole i Herning, var her et år og fik afgangseksamen som teknisk assistent indenfor produktionslinie, med mulighed for at søge arbejde ved mange forskellige produktionsvirksomheder.

Han søgte forskellige steder og herudaf tilbød arbejde ved PcP i Nøvling, ved Vildbjerg.

Denne sted blev hans sidste plads på arbejdsmarkedet, hvorved han var i godt 25 år.

Herved bestod hans job som telefonsælger og forskelligt bogholderi, og skrev herved alle de fakturer som virksomhedens trafik medførte.

Han var i denne virksomhed fra 1965 - 1991.

Christians kulturelle interesse.

Som tidligere nævnt, har Christian en del malerier. Hans malerier har for ham store værdier, ligesom han er bekendt med malerne heraf, hvoraf enkelte er af Franske maler, og flere af andre kunstmaler.

Hans sans for malerier er nærmest af hvad, som kaldes for abstrakte malerier.

Herudover var han i besiddelse af et maleri som stod ham meget nært, da det var malet af hans tidligere chef ved dambruget, som var flasket op med malerifaget fra sin barndom.

I en tid var Christian med sine private kunstværker med i en cirkelring i Herning. Herved var et hold på 11 interessante som i hvert måned byttede sine kunstmalerier og på den måde, fik sine kunstmalerier fremvist hos samtlige 11 i denne interessentskab.

Malerierne som på den måde cirkulerede, var ikke privat ejendom når de var ude. De var kun til låns en måned ad gangen.

For denne interesse fik Christian også sin tidligere chef fra dambruget med i.

Et enkelt maleri fra ophøret ved denne cirkelring, havde han købt som privat ejendom.

Enkelte af Christians foretrukne malerier

Malet af dambrugsejer

Købt ved cirkelringsophør

**Et par af de ret usædvanlige, udført af samme kunstner,
- men som for Christian har et megen stort prioritetsværdi.**

De to hoveder

- på samme person

Herudover læser Christian mange bøger, omkring en i hvert uge eller på anden måde, omkring 40 stk. årlig.

Hans store interesse for bøger, er historier vedr. Ægypten, hvorom han har læst et utal af bøger.

Ligeledes har han læst en utal af pottebøger, vedr. England, ligesom han også gætter ret mange kryds og tværs opgaver, men sender dog ikke ind herfor.

Udover besøg hos børn og nære familier i Norge, har Christian aldrig være ude at rejse, men siger, at han oplever verden igennem bøgernes fortællinger herom.

Efter et besøg hos Christian Bendtsen i Barde, er man efter hans fortællinger bleven et stykke livshistorie rigere på godt og ondt ved, at livet kan leves efter de evner man har og ønsker at leve det med.

Foto/ref.: Chr. Østergaard Jensen.

12.05.05

